

ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ

ΚΑΝΟΝΑΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

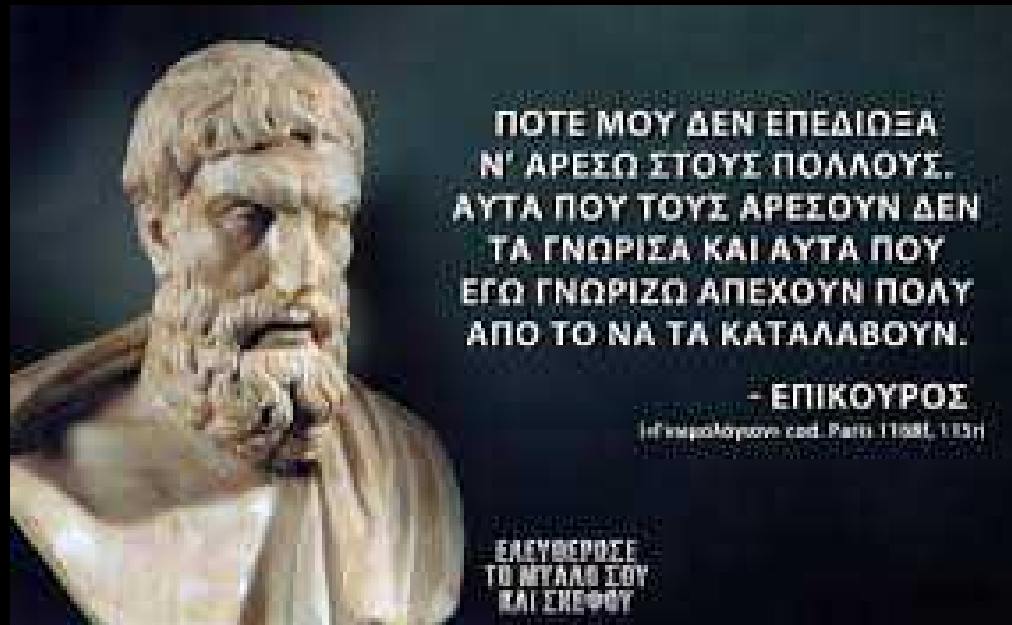
Μαθήματα
στον Κήπο Αθηνών

Έκδοση των Φίλων Επικούρειας Φιλοσοφίας - Κήπος

Η φιλοσοφία γεννήθηκε από την ανάγκη του ανθρώπου να γνωρίσει τον κόσμο που ζει, να καταλάβει τη φύση και τη δύναμη αυτών που τον τριγυρίζουν και να αποκτήσει μια κοσμοθεωρία δουλεμένη με σκέψη, μέθοδο και συνέπεια.

Βάζοντας σαν κύριο μέλημα της ζωής του ο άνθρωπος την ευτυχία του πρέπει να απαλλαγεί από παράλογους φόβους και πλάνες. Αυτό θα επιτευχθεί με τη σωστή γνώση της φύσης του σύμπαντος.

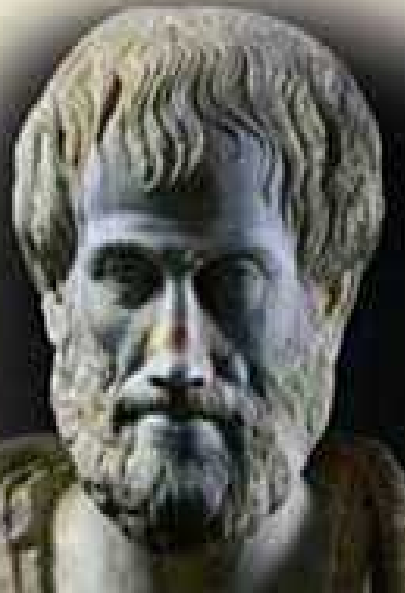
Για να βεβαιωθούμε όμως ότι μια γνώση μας είναι σωστή χρειαζόμαστε κάποια σημάδια που θα μας πείσουν , χρειαζόμαστε κριτήρια αλήθειας, δηλαδή χρειαζόμαστε μια ορθολογικά τεκμηριωμένη γνωσιολογία, τον Κανόνα.

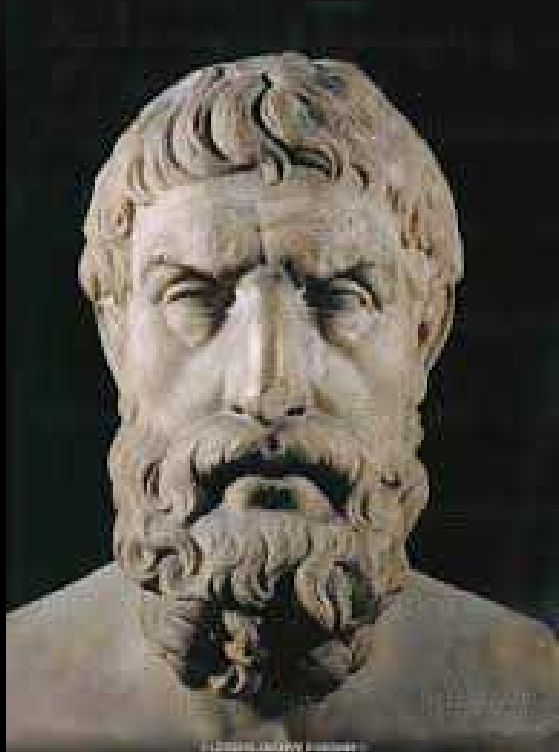
ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΥ ΚΑΝΟΝΑ.

Είναι χαρακτηριστικό
ενός εξελιγμένου μωαίσι
να φιλοξενεί μια οικία
έστω και αν δεν την
αποδέχεται.

Αριστοτέλης

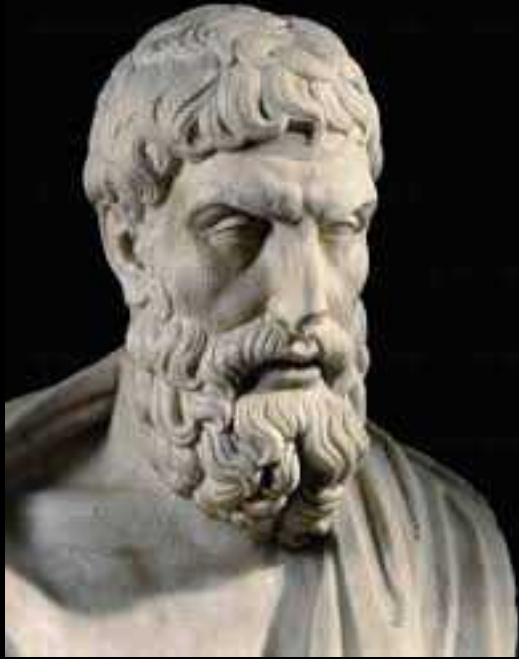

Η Λογική εξετάζει τη
συμφωνία του λογικού
με τον εαυτό του και όχι
με τον εξωτερικό κόσμο.

Ο Κανόνας περιλαμβάνει
τέσσερα κριτήρια αλήθειας
και μια εμπειρική μέθοδο
εξαγωγής
συμπερασμάτων.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Σύμφωνα με την επικούρεια φιλοσοφία τα κριτήρια της αλήθειας είναι οι αισθήσεις, οι προλήψεις, τα πάθη και η φανταστική επιβολή της διανοίας.

ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ

Για τον Επίκουρο κάθε αίσθηση είναι αληθινή, “μηδέποτε ψευδομένης της αισθήσεως” και κάθε γνώση πρέπει να στηρίζεται στην μαρτυρία των αισθήσεων για να είναι σωστή. Στην κύρια δόξα ΧΧΙΙΙ λέει “αν μάχεσαι ενάντια σε όλες τις αισθήσεις δεν θα μπορείς να κρίνεις τίποτα, εφόσον ισχυρίζεσαι ότι αυτές είναι ψευδείς.”

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

Χάρη στην επαναλαμβανόμενη πολλές φορές αντίληψη των ίδιων αντικειμένων, ο νους αποκτά την ικανότητα να σχηματίζει τις έννοιες τους, να αναπαριστά δηλαδή ακέραιες τις εικόνες και τις βαθύτερες ιδιότητες των αντικειμένων ακόμα και όταν αυτά δεν προκαλούν αισθήματα.

Ο Διογένης Οινοανδέας γράφει στην μεγάλη επιγραφή. “Τα όσα βλέπουν τα μάτια , εντυπώνονται στην ψυχή και μετά από αυτές τις πρώτες “προσκρούσεις” μέσα μας ανοίγονται δρόμοι με τρόπο ώστε ακόμα και όταν τα αντικείμενα που πρωτοείδαμε δεν είναι πια παρόντα, να συλλαμβάνει ο νους εικόνες όμοιες με αυτά.”

Ο Επίκουρος πιστεύει ότι κάθε έρευνα ξεκινά με ριζικό ξεκαθάρισμα των εννοιών. Στην επιστολή προς Ηρόδοτο μας τονίζει “ είναι αναγκαίο το αρχικό νόημα στη κάθε λέξη να πηδάει στο μάτι και να μην χρειαζόμαστε απόδειξη αν θέλουμε να έχουμε κάτι σταθερό και σε αυτό να αναφέρουμε ότι ζητούμε, ερευνούμε ή υποθέτουμε.”

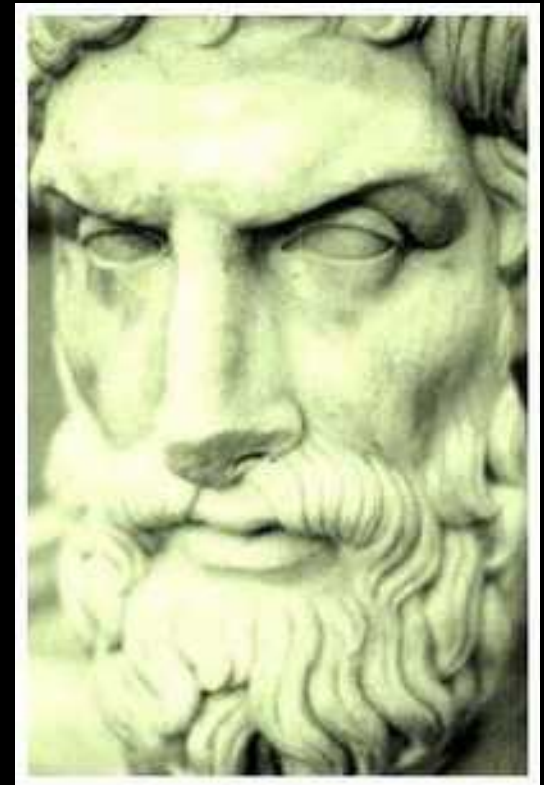
ΠΑΘΗ

Αυτά είναι δύο, η ηδονή και ο πόνος. Είναι εγγενή στο ανθρώπινο σώμα. Ότι μας πονά είναι κακό για τη φύση μας και ότι μας ευχαριστεί είναι καλό για τη φύση μας.

Στην κύρια δόξα 3 ο Επίκουρος μας λέει
“όριο του μεγέθους των ηδονών είναι η
εξάλειψη όλων των πηγών του πόνου. Όπου
υπάρχει ηδονή εκεί δεν υπάρχει ούτε
σωματικός πόνος, ούτε λύπη στη ψυχή, ούτε
και τα δύο μαζί.”

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ

Ο όρος “φανταστική επιβολή της διανοίας” ερμηνεύεται ως “εστίαση του νου σε μια νοητική εικόνα”.

Στην Κύρια Δόξα ΧΧΙΙΙ ο Επίκουρος γράφει.
“Αν απορρίψεις κάθε αίσθηση, χωρίς να διαχωρίσεις σε μία γνώμη αυτό που περιμένει επιβεβαίωση από αυτό που είναι ήδη παρόν στην αίσθηση, στα πάθη και στην φανταστική επιβολή της διανοίας , τότε θα προκαλέσεις ταραχή και στις υπόλοιπες αισθήσεις με την αβάσιμη γνώμη σου και έτσι θα απορρίψεις κάθε κριτήριο αλήθειας”.

Με βάση αυτή τη πηγή ο επικούρειος μελετητής Bailley θεωρεί ότι η επιβολή της διανοίας σημαίνει α) την άμεση, την εναργή, την ολοφάνερη σύλληψη από το νου μας των ειδώλων των θεϊκών όντων και β) την άμεση ή ενορατική σύλληψη των αυταπόδεικτων εννοιών της επιστημονικής σκέψης.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Ο Επίκουρος μας δίνει κριτήρια αλήθειας με τη χρήση των οποίων σχηματίζουμε σωστές γνώμες. Αυτά είναι η επιβεβαίωση (επιμαρτύρησις) και το αντίθετο η μη επιβεβαίωση (ουκ επιμαρτύρησις) μίας γνώμης από τις αισθήσεις και η αμφισβήτηση (αντιμαρτύρησις) και το αντίθετο της η μη αμφισβήτηση.

ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΑΣ

Η εμπειρική αυτή μέθοδος περιγράφεται αναλυτικά από τον Φιλόδημο σε πάπυρο που έχει το τίτλο " Περί σημείων " . Ξεκινώντας από την παραδοχή ότι για όλα τα σώματα στη φύση ισχύουν οι ίδιοι φυσικοί νόμοι, υποστηρίζουμε ότι ένα υποκείμενο το οποίο δεν είναι εμφανές και παρατηρήσιμο π.χ το άτομο έχει μία ιδιότητα, ένα γνώρισμα π.χ βάρος.

Ας υποθέσουμε ότι το άτομο έχει γεύση.

Υποκείμενο - άτομο

Γνώρισμα - γεύση

Ανάλογο-ορατό σώμα

Σημείο - γεύση.

Υπάρχει εξαίρεση; Ναι. Οι αισθήσεις επιβεβαιώνουν ότι υπάρχουν σώματα χωρίς γεύση. Άρα δεν μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι το άτομο έχει γεύση.

ΠΟΛΑΠΛΗ (ΠΛΕΟΝΑΧΗ) ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Ο Επίκουρος πρότεινε ότι στις περιπτώσεις που απουσιάζει η αντιμαρτύρηση κάθε υπόθεση και θεωρία είναι αποδεκτή στο βαθμό που πληρεί το κριτήριο της μη αμφισβήτησης.

Στην επιστολή προς Πυθοκλή αναφέρει “Δεν πρέπει να βιάζουμε τα δεδομένα για να τα ταιριάζουμε σε μια απίθανη ερμηνεία , μήτε να υιοθετούμε μια εκδοχή για τα πάντα.... Τα γενεσιουργά αίτια των ουρανίων φαινομένων μπορεί να είναι περισσότερα από ένα και να υπάρχουν αρκετές διαφορετικές ερμηνείες γι’ αυτά που να συμφωνούν εξίσου με τις εντυπώσεις των αισθήσεων”. Όμως όποιος επιμένει αυθαίρετα σε μία και αποκλείει κάθε άλλη, αυτός πέφτει στο μύθο (Δ. Λαέρτιος 87).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με τη χρήση του Κανόνα ο Επίκουρος μελέτησε ορθολογικά όλα τα φυσικά φαινόμενα και χρησιμοποιώντας την αναλογική επαγωγική σκέψη οδήγησε την ανθρώπινη νόηση σε απίστευτα για την εποχή του ύψη. Ταυτόχρονα απομάκρυνε τη σκέψη από κάθε είδους θρησκευτική , δεισιδαιμονία και πλάνες και βοήθησε τον άνθρωπο να φτάσει την ηδονική εκείνη κατάσταση στην οποία δεν πονά το σώμα και δεν ταράζεται η ψυχή.

Γιατί όπως λέει ο Δ. Λαέρτιος “όλες μας οι πράξεις αυτό έχουν για σκοπό, να παραμερίσουν το πόνο και την ταραχή” και ο Θεοδωρίδης συμπληρώνει “Ο άνθρωπος είναι κάτι μεγάλο και πολύτιμο. Την ευτυχία, τη μακαριότητα την έχει μέσα του, φτάνει να παραμερίσει όσα τον ενοχλούν και του κάνουν κόλαση τη ζωή. Όταν λείψει κάθε φροντίδα, λύπη ή χαρά, κάθε ταραχή στην ουδέτερη κατάσταση της “αταραξίας” η ευτυχία αναβλύζει από μέσα του, γεμίζει το είναι του, ξεχύνεται γύρω, απλώνεται και χαϊδεύει τα πάντα.”

